

akkikkel szerző nagy szeretettel és behatóan foglalkozik a következő fejezetekben. A Dante-tanulmányok legkisebb árnyalata, a Dante-kultusz minden faja érdekli a szerzőt. Annyira kimerítő igyekszik lenni, hogy még a millenniumi Pokol-körkép előtt se hűnyja be szemét és említésreméltónak találja (igaz ugyan, hogy érdeme szerint) a GÁRDONYI Gézának abból az alkalomból kiadott ú. n. Inferno-fordítását.

Annál meglepőbb, hogy a hazai DANTE-kultusz egyik legfontosabb szervéről, a budapesti tudományegyetem olasz tanszékéről egy árva szóval sem emlékszik meg.

A könyvet a magyar Dante-irodalom nagy gonddal összeállított bibliográfiája fejezi be, melyet mindenkor haszonnal fog forgatni a Dante magyar irodalmával foglalkozó kutató. ZAMBRA ALAJOS.

**H. T. Coutts és G. A. Stephen: *Manual of library bookbinding.*** London, 1911. Libraco ltd. 8-r. XI, 251 l., 25 l. hird. 8 tábla. Ára kötve 7 Sh. 6 d.

Jelen könyv szerzői közkönyvtári tisztviselők, akik a könyvkötés elsősorban a könyvtár szempontjából vizsgálják. Az első két fejezet a kézi- és gyárikötés technikáját ismerteti főbb vonásaiban. Érdekesek az utóbbi fajta kötés tartósságára vonatkozó megjegyzések. STEPHEN szerint a kiadók szokásos kötése átlag 30 kikölcsönzést áll ki. Rendes hibái a kötések e nemének: 1. a fűzés lazasága; 2. rossz minőségű drót, szalag és organtin alkalmazása; 3. a fűzőszalagok és zsinetek számának minimumra csökkentése, vagy lazaszövésű organtinnal való helyettesítése; 4. a könyv hátának tökéletlen gömbölyítése; 5. a mellékletek egyszerű beragasztása; 6. rossz minőségű enyv alkalmazása; 7. a fűzőzsinetek elégtelen hossza; 8. tökéletlen beakasztás; 9. elégtelen préselés a beakasztás után. Néhány jelentősebb amerikai cég újabban közkönyvtárak részére népszerűbb kiadványait erősebb kötésben szállítja, kötetenkint 2—20 cent pótdíj lefizetése ellenében. Ez erősebb kötések a rendes gépkötéstől a következőkben különböznek: 1. a fűzés végtől-végig történik erős cérnával; 2. a fűzéshez három vagy több szalagot használnak; 3. az első és utolsó ív ellenállásának fokozására törési felületüket vászonnal borítják; 4. az előzék papírt vászon fácokkal erősítik fel. A könyvtári kötés elvét szórványosan egy pár angol kiadó is bevezette. A könyvtári kötés sajátos követelményeivel foglalkozik a következő fejezet. Ezek: hajlékonyság, tartósság, szoliditás, jó anyag, csínosság, könnyűség, olcsóság, megfelelő stílus. A kötés anyagának megválasztásánál a bekötendő művek

előrelátható népszerűsége (használata) a döntő. E szempontból szerzők négy csoportra osztják a könyveket u. m.: 1. elvétve használt könyvek ezekből a kisebb alakúak vászonba, a nagyobbak és vastagabbak buckrambe, a foliánsok bőrháttal kötendők; 2. állandóan használt, de múltó értékű könyvek oly anyagba kötendők, melyek sokat bírnak ki az alatt a pár év alatt, amíg forgalomban vannak; 3. állandóan keresett s tartósabb értékű könyvek a lehetőleg legerősebb kötéssel látandók el, melynek anyaga nem csak mechanikai, hanem az idő szempontjából is tartós; 4. értékes könyvek (diszkiadások és becses kézikönyvek) a közönséges könyvtári kötésnél csinosabban, a legjobb minőségű bőrbe kötendők. Gyakorlati irányú művek régi (elavult) kiadásait ne köttessük újra, hanem új kiadással pótoljuk. Idegen nyelvű könyveknél a címnyomás alá célszerű az olvasó közönség anyanyelvén kitenni, hogy miféle nyelven szól a kötet. A IV. fejezet a kötéshez használt különböző anyagokat ismerteti. Megszivlelni való, amit szerzők a főkabóról mondanak: a főkabórnek erős rostjai rendkívüli tartósságot kölcsönöznek, úgy hogy a legerősebb használatot is kibírja; ellenálló képessége a legjobb kecskebőrrel vetekszik, hajlékonyságra pedig valamennyi bőrfajt felülmulja, minthogy igen olajos, fogása, fénye rendkívül kellemes. Emellett igen gazdaságos, mivel igen egyenletes szövésű s nincsenek benne használhatatlan részek, mint a maroquinben, melynél valamivel olcsóbb. Az első táblán adott minta szépsége és kellemes fogása, igen ajánlja a főkabórt. A orosz bőrre vonatkozólag azok nézetéhez csatlakoznak, akik e bőrfaj tartósságát elismerik, de csak a régibb gyártmányokra nézve. A jelenleg forgalomban lévő orosz bőr azonban nem jó.

Két fejezet van szánva a könyvekhez használt papirosnak, melynek multját, gyártásmódját s mai válfajait ismerteti. Az angol mintára legutóbb nálunk is fölkapott vastag, tollkőnyű papirost, ép úgy, mint az illusztrációk nyomásához használt krétopapirost könyvünk egyaránt elítéli. Ismerteti a Society of Arts papírvizsgáló-bizottsága 1898-iki munkálátát, mely szerint a papirkészítéshez használt rostok négy osztályba sorozhatók. Ezek: *A)* gyapjú, kender és len; *B)* fa, celluloze: *a)* szulfít *b)* szóda és szulfát eljárással; *C)* spartium és szalma-celluloze; *D)* fapép. Az állandó értékű kiadványok papírsorának rostanyagából legalább 70% az *A* osztályból legyen.

E két, a tárggyal csak lazán összefüggő fejezet után szerzők a könyvkötővel kötendő szerződés legajánlatosabb módját ismertetik. Külön fejezet szól a kötésekről vezetendő lajstrom kellékeiről és formái-

ról. Különösen bőven szól a «slip-method»-ról, mely abban áll, hogy minden egyes könyvről külön cédulácskát készítünk, mely a könyv hátára nyomtatandó szöveget, a kötés anyagát és színét, árát, az elküldés napját stb. adatokat tartalmazza. Az egyes cédulákat minden egyes könyvbe beleteszszük, s az egész küldeményről külön lajstromot is készítünk, melyen a könyvkötő a szállítmány átvételét elismeri. Minta-kötetek helyett, ha a kötés minősége kellőképp le van írva, az utánzandó kötetek hátáról készítenődő dörzslenyomatokat is küldhetünk. E lenyomatok vékony papíron készítenődők oly módon, hogy ráfeszítjük a könyv hátára s lágy ceruzával egy irányban az egész felületet ledörzsoljuk. Az írás és diszítés ilyenkor a sötét felületről fehéren fog kiemelkedni. E módszer igen ajánlható, ha meggondoljuk, hogy a minta-kötetek az olvasóknak milyen sok bosszúságot okozhatnak.

A könyvtárak saját könyvkötészetét illetőleg szerzők azon természetes állásponton vannak, hogy ez csupán könyvtáraknál fizetődik ki. A legtöbb angol és amerikai közkönyvtárnak nincs is könyvkötő-műhelye s ahol van, többnyire ott sem maga a könyvtár dolgoztat, hanem a vele szerződéses viszonyban álló könyvkötőmester. Sokkal elterjedtebb a javító-műhely, amelyben rendszeren egy munkás dolgozik. Így pl. a croydoni közkönyvtárban, melynek évi jövedelme 4500 £, egy munkás dolgozik évi 52 £ bérért; az elhasznált anyag 7 £-ba, a szükséges felszerelés — az aranyozó-műszerek kivételével — 12 £-ba kerül. A végzett munka egy évben a következő volt: 21 füzet kartonálása; 672 kötet újra fűzése, vagy újra táblázása; apróbb javítások 10,761 kötetben; 57 folyóirat-tartó készítése, illetve javítása; 125 térkép montírozása; 3,237 különböző apróbb munkálat (mellékletek újra beragasztása, fényképek felragasztása, vászon-dobozok készítése és javítása stb.)

Érdekességre s használhatóságra minden fejezetet felülmúl a X-ik, H. T. COURTS tollából, mely szótárformában gyakorlati utasításokat ad a kisebb s nagyobb javítások végrehajtására. Szintén ilyen gyakorlati jellegű a XI. fejezet, mely mindenféle, a könyvkötéssel kapcsolatos kisebb kérdéstről tájékoztat.

A könyv második része, mely a könyvkötés történetét ismerteti, igen vázlatosan, G. A. STEPHEN munkája. Ez a rész, mely semmi újat sem tartalmaz s ilyen gyakorlati jellegű könyvben alig van helyén, bátran elmaradhatott volna. Rövid szakszótár és kimerítő tárgymutató rekesztik be a kötetet, melynek használhatóságát fokozza az egyes fejezetek végére függesztett bibliográfia.

GULYÁS PÁL.